

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

кафедра цивільного права №1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Спадкове право»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків 2021 р.

Програма навчальної дисципліни «Спадкове право» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 28 с.

Розробник:

Печений Олег Петрович

доцент кафедри цивільного права №1, кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 1

(протокол № 1 від 02 вересня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)

затверджено на засіданні кафедри цивільного права №1

(протокол № 12 від 15 червня 2022 року)

Завідувачка кафедри - Валентина Борисова, кандидатка юридичних наук,

професорка

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	11
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	12
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	14
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	15
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	16
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	16

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Спадкове право» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право»	За вибором студента	За вибором студента
Кількість модулів – 3		Спеціальність – 081 «Право»	Рік підготовки: 2021-2022
			семестр
Загальна кількість годин - 120		1-2	1-2
	Рівень освіти – другий (магістерський)	Лекції	Лекції
		20 год.	6 год.
		Практичні/семінарські заняття	Практичні/семінарські заняття
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		80 год.	110 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 - 4, самостійної роботи студента 6 - 8.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань про правове регулювання спадкування, детальне вивчення вітчизняних та зарубіжних підходів до розуміння змісту спадкового правовідношення, вироблення основних умінь і навичок застосування законодавства про спадкування, активізація аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- опанування здобувачами теоретичних та доктринальних положень, що вироблені цивілістичною наукою у сфері спадкування;
- освоєння нормативного матеріалу що регламентує спадкові правовідносини;
- ознайомлення з судовою та іншою правозастосовною практикою застосування норм законодавства України про спадкування;
- формування у студента професійних навичок у сфері спадкового права та правового регламентації спадкового правонаступництва.

Пререквізити : цивільне право, житлове право, сімейне право.

Кореквізити: нотаріат; приватне право: сучасні доктрині та їх застосування у судовій практиці.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН–1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин національного та іноземного права у сфері спадкування.

РН–2. Демонструвати знання, одержані у межах різних галузей приватного та публічного права з питань здійснення і захисту прав та інтересів суб'єктів у сфері спадкового права.

РН–3. Пояснювати природу, зміст і особливості спадкування як виду універсального посмертного правонаступництва;

РН–4. Виявляти особливості окремих об'єктів спадкування.

РН–5. Виявляти проблеми у правовому регулюванні спадкування.

РН–6. Виявляти та пропонувати шляхи вирішення проблем оформлення спадкових прав на окремі об'єкти в Україні.

РН–7. Демонструвати знання у сфері спадкового права щодо розуміння особливостей його предмета, суб'єктів та об'єкта спадкових правовідносин та їх змісту.

РН–8. Визначати особливості правового статусу суб'єктів спадкових правовідносин.

РН–9. Визначати правосуб'єктність спадкодавця.

РН–10. Визначати особливості правового статусу спадкоємців та інших учасників спадкових правовідносин.

РН–11. Визначати каталог прав та обов'язків суб'єктів спадкових правовідносин.

РН–12. Проводити класифікацію прав заповідача.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.

ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав

людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК1.1. Здатність аналізувати механізми оцінки ефективності юридичної практики за напрямками (галузями) юридичної діяльності.

СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації.

СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 1.4. Характеризувати особливості інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту у правовій сфері.

ПРН 1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Правовідносини, що виникають у сфері спадкування

Сфера правовідносин щодо спадкування. Поняття, зміст та особливості спадкових та інших правовідносин у сфері спадкування. Особливості спадкування як різновиду правонаступництва. Поняття, ознаки та поелементний склад спадщини як об'єкта цивільних прав. Правовий статус спадкодавця. Права та обов'язки спадкоємців. Права спадкоємця у спадкових правовідносинах з ускладненим змістом: спадкова трансмісія, спадкування за правом представлення, спадкова субституція. Особливості спадкування окремих об'єктів: земельні ділянки та інше нерухоме майно, майнові комплекси підприємств, корпоративні права, майнові права вимоги та борги. Припинення спадкових правовідносин та їх анулювання. Спадкові відносини, обтяжені іноземним елементом, специфікою розташування об'єкта спадкування та його суб'єктів.

Модуль 2. Здійснення і захист спадкових прав

Види правочинів у сфері спадкування. Система розпорядчих правочинів щодо спадкування. Розпорядження правами і обов'язками на випадок смерті, їх особливості, форма, порядок складання і скасування. Особливості виконання, правовий статус виконавця. Правочини щодо прийняття спадщини і відмови від її прийняття. Розподіл та перерозподіл спадщини.

Договори у спадковому праві: види, порядок укладання, особливості. Класифікація договорів у спадковому праві. Договірні форми управління та охорони спадщини. Спадковий договір та інші правові форми надання

утримання. Цивільно-правова відповідальність за порушення договорів у сфері спадкування.

Захист у спадковому праві: предмет, форма, способи захисту.

Модуль 3. Характеристика видів спадкування

Види і підстави спадкування. Спадкування за заповітом. Система розпоряджень на випадок смерті, їх особливості, форма, порядок складання і скасування. Види заповітів, їх особливості та зміст. Порядок посвідчення і скасування заповіту. Особливості виконання, правовий статус виконавця. Недійсність і нікчемність заповіту. Обов'язкова частка у спадщині: поняття, здійснення, суб'єкти, захист, зменшення розміру обов'язкової частки судом.

Черги спадкоємців за законом, принципи формування, особливості. Поколінна рівність у спадковому праві. Зміна черговості спадкування за законом. Спадкування за правом представлення.

4.Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Загальні положення про адміністративну процедуру				
		Тема 1. Поняття, ознаки та види адміністративної процедури. Адміністративний акт	12	2	2	8
		Тема 2. Законодавство про адміністративну	12	2	2	8

		процедуру				
		Тема 3. Принципи адміністративної процедури	12	2	2	8
		Тема 4. Суб'єкти адміністративної процедури	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	48	8	8	32
		Модуль 2. Стадії адміністративної процедури				
		Тема 1. Ініціювання адміністративної процедури. . Розгляд справи (слухання) та прийняття адміністративного акта	12	2	2	8
		Тема 2. Структура адміністративного акта. Чинність та припинення дії адмініст- ративного акта	12	2	2	8
		Тема 3. Адміністративне оскарження. Виконання адміністративного акта	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	36	6	6	24
		Модуль 3. Характеристика окремих видів адміністративної процедури				
		Тема 1. Процедура надання адміністративних послуг.	12	2	-	8
		Тема 2. Контрольно- наглядова процедура	12	2	2	8
		Тема 3. Процедура	12	2	2	8

		публічних закупівель				
		<i>Разом</i>	36	6	6	24
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Правовідносини, що виникають у сфері спадкування				
		Тема 1. Поняття, зміст та особливості спадкових та інших правовідносин у сфері спадкування. Особливості спадкування як різновиду правонаступництва.	15	2	2	11
		Тема 2. Джерела спадкового права. Законодавство про адміністративну процедуру	11	-	-	11
		Тема 3. Принципи спадкового права	15	2	2	11
		Тема 4. Суб'єкти спадкових правовідносин	11	-	-	11
		<i>Разом</i>	52	4	2	44
		Модуль 2. Здійснення і захист спадкових прав				
		Тема 1. Договори у спадковому праві: види, порядок укладання, особливості.	13	2	-	11

	Тема 2. Прийняття спадщини і відмова від її прийняття	11	-	-	11
	Тема 3. Захист у спадковому праві: предмет, форма, способи захисту.	11	-	-	11
	<i>Разом</i>	45	2	-	33
	Модуль 3. Характеристика видів спадкування				
	Тема 1. Спадкування за заповітом. Система розпоряджень на випадок смерті, їх особливості, форма, порядок складання і скасування	11	-	-	11
	Тема 2. Обов'язкова частка у спадщині: поняття, здійснення, суб'єкти, захист, зменшення розміру обов'язкової частки судом	11	-	-	11
	Тема 3. Черги спадкоємців за законом, принципи формування, особливості.	11	-	-	11
	<i>Разом</i>	33	-	-	33
	Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	6	4	110

Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Спадкове право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль							Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум		
max 20	max 10	max 15	max 10	max 15	max 10	max 20	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.

	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
зараховано	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.

		2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально—методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Конституція України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.

3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
5. Земельний кодекс України URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року. 1994. № 13. Ст. 64. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
7. Про міжнародне приватне право»: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-1У [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
8. Про нотаріат : Закон України від 02.10.1993 р. № 3425-XII // Офіц. Вебсайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20нотаріат>.
9. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL :
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
10. Правила ведення нотаріального діловодства : затв. Наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2010 р. за № 1318/18613. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10>.
11. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування // Вищий спеціалізований суд; Лист від 16.05.2013 № 24-753/0/4-13. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>.
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05. 2008 року № 7 «Про судову практику в справах про спадкування». URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>.

Основна література

13. Спадкове право крізь призму судової практики. Монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: ЕКУС, 2022. 536 с.
14. Печений О. П. Склад спадщини за цивільним законодавством України // Нотаріат для Вас. — 2011. — № 11. — С. 19-28.
15. Печений О. П. До питання про доктрину спадкового права в сучасних умовах // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. прав. наук України та обговоренню п'ятитомної монографії «Правова доктрина України», Харків, 20–21 листопада 2013. — С. 424-427.
16. Печений О. П. Спадкові відносини в сучасних політичних, економічних і військових реаліях (аналіз змін чинного законодавства) // Мала енциклопедія нотаріуса. — 2015. — № 2 (80). — С. 60-65.
17. Печений О. П. Дія спадкового закону на проблемних територіях: конфлікт юрисдикцій // Електронне наукометричне фахове видання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Теорія і практика правознавства». — Вип. 1(7) / 2015
18. Печений О. П., Марченко В. М. Алгоритм дій нотаріуса щодо заведення спадкової справи // Мала енциклопедія нотаріуса. — 2014. — № 8 (78). — С. 9-17.
19. Печений О. П. Деякі аспекти визначення часу і місця відкриття спадщини // Мала енциклопедія нотаріуса. — 2014. — № 8 (78). — С. 69-74.
20. Печений О. П. До питання про особливості спадкових правовідносин / О. П. Печений // Проблеми законності. — 2015. — Вип. 129. — С. 99-103.

Додаткова література

21. Печений О. П. Питання спадкового правонаступництва у корпоративних відносинах: прикладний аспект // Вісник Національної асоціації адвокатів України. — 2018. — № 7-8 (45). — С. 25-32.

22. Печений О. П. Деякі аспекти спадкування та захисту прав на житло // Мала енциклопедія нотаріуса. - 2020. - № 4 (112). - С. 55-63.

23. Печений О. П., Клименко С. С. Проблеми спадкування житла, що перебуває в процесі приватизації // Актуальні проблеми привітного права: матеріали міжнар. науково-практ. конф., присвяч.. 92-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., член-кор. АН УРСР В. П. Маслова, 28 лют. 2014 р. — Х., 2014 р. — С. 366-369.

24. Печений О. П., Лещенко Л. В. Проблемні питання спадкування прав на земельну ділянку // Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі: матеріали «круглого столу», м. Харків, 13 червня 2014 р.: зб. Тез наукових доповідей / за ред.. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. — Національний юридичний університет України імені Ярослава Мудрого. — Х.: Оберіг, 2014. — 212 с. — С. 144-146.

25. Печений О. П. Спірні питання спадкування за заповітом // Вісник Національної асоціації адвокатів України. — 2016. — № 10 (27). — С. 20-26.

26. Печений О. П. Проблеми конкуренції заповітів // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2019. – № 3 (105). – С. 61-64.

27. Спасибо-Фатєєва І. В., Печений О. П. Недійсність заповіту: пошук оптимальної моделі збереження останньої волі заповідача (щодо юридичних наслідків посвідчення заповіту за межами нотаріального округу) // Вісник Верховного Суду України. — 2016. — № 3 (187). — С. 43-48

28. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах щодо визнання односторонніх правочинів недійсними / Упоряд.: правове управління (IV) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду, суддя КЦС ВС, к.ю.н, доцент В. І. Крат / Київ, 2021. 41 с. — Київ, 2021.

Інтернет-ресурси

База даних законодавства ЄС – <http://europa.eu.int/eur-lex>

Єдиний державний реєстр судових рішень – <https://reyestr.court.gov.ua/Page/>

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – <http://portal.rada.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України – <http://ccu.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Президента України – <http://president.gov.ua>

Офіційний сайт Верховного Суду – <https://supreme.court.gov.ua/>

Нотаріальна палата України: <https://npu.ua/>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» <http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Сайт Європейського Суду з прав людини – <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Судова влада України – <http://www.court.gov.ua> –

Суд на долоні – <https://comp.com.ua/>

Центр дослідження судової практики – <https://www.facebook.com/cdoslidzenna/> -

Юридичний інтернет-ресурс «Протокол» – http://protocol.ua/ru/interesnie_sudebnie_resheniya/

HUDOC. European Court of Human Rights – <https://hudoc.echr.coe.int/> -

Опендатабот. Сторінка пошуку судових рішень – <https://court.opendatabot.ua/#/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільного права № 1. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/102-kafedra-czivilnogo-prava-1.html>